DEEL 1 · VOOR BEGINNERS

Met AI in en om het huis

Een praktisch boekje, stap voor stap

Geschreven door een oud-leraar, 24 jaar in het speciaal onderwijs · De Stem van Zuid

Gratis te delen, printen en gebruiken, maar niet te verkopen.

Inhoud

Een woord vooraf....3

Belangrijk voor uw veiligheid....4

1 Wat is AI eigenlijk....5

2 De app op uw telefoon zetten....6

3 De grote truc....7

4 De wasmachine....9

5 De vaatwasser....10

6 Magnetron en oven....11

7 De thermostaat....12

8 De televisie....13

9 Onbekende flessen en potjes....14

10 Bijsluiters van medicijnen....15

11 Brieven van instanties....16

12 Klusjes in huis....17

13 Veilig blijven op internet....18

14 Wanneer u AI beter niet gebruikt....19

15 Tot slot....20

Over de schrijver....21

Een woord vooraf

Ik heb vierentwintig jaar voor de klas gestaan in het praktijkonderwijs. Dat is een wereld waar je niet uitlegt, maar voordoet. Je gaat naast iemand zitten, laat zien hoe het moet, laat het de ander zelf doen, en pas dan zakt het in.

Een paar jaar geleden zag ik bij mijn schoonmoeder hetzelfde gebeuren. Ze stond voor de magnetron en wist niet meer welke knop ze moest hebben. Niet omdat ze dom is, verre van. Maar omdat die apparaten zoveel knoppen hebben dat een mens er gek van wordt. En dan wil je er liever niemand mee lastigvallen, want je voelt je vervelend.

Toen heb ik haar laten zien hoe ze een foto kon maken met haar telefoon en daarna een vraag kon stellen aan zo'n slimme app. Binnen drie weken stond ze te koken met een recept dat ze zelf had gevonden. En de rookmelder die afging? Ook zelf opgelost. Door een foto.

Dat zette mij aan het denken. Wat als ik mijn manier van lesgeven zou toepassen op dit onderwerp? Niet uitleggen wat AI is, maar laten zien wat je ermee kunt. In gewone taal, met voorbeelden uit het leven van alledag. Zo is dit boekje ontstaan.

Een tip vooraf: lees dit boekje niet in één keer. Lees een hoofdstuk, pak uw telefoon en probeer het meteen uit. Lezen zonder doen blijft niet hangen.

Belangrijk voor uw veiligheid

Voordat we beginnen, eerst dit. Het is kort, maar belangrijk. Lees het één keer goed door, dan hoeven we het later niet te herhalen.

Geef deze dingen nooit aan een slimme app

- uw pincode of bankgegevens
- uw wachtwoorden
- uw BSN (uw burgerservicenummer)
- uw volledige naam met uw adres erbij
- uw telefoonnummer

Een goede app heeft deze gegevens niet nodig om u te helpen. Wordt er toch om gevraagd? Dan klopt er iets niet. Stop, en vraag iemand die u vertrouwt.

Verder hoeft u nergens bang voor te zijn. Een slimme app op uw telefoon kan geen geld van uw rekening halen, en hij weet niet waar u woont. Het is een programma dat antwoord geeft op vragen.

Een vergelijking die helpt

Een slimme app op uw telefoon is een beetje zoals een heel goede encyclopedie. Hij weet veel, hij is geduldig en hij kan dingen uitleggen. Maar hij is geen mens. Hij kan zich vergissen. En bij echt belangrijke beslissingen vraagt u toch liever iemand van vlees en bloed.

HOOFDSTUK 1

Wat is AI eigenlijk

AI is een afkorting van de Engelse woorden artificial intelligence. In het Nederlands betekent dat kunstmatige intelligentie. Dat klinkt ingewikkelder dan het is.

Stelt u zich een heel geduldige buurman voor die alles heeft gelezen wat ooit is opgeschreven. Handleidingen van wasmachines, kookboeken, brieven van de gemeente, bijsluiters van medicijnen, kluswijzers, het hele rijtje. En u kunt hem op elk moment iets vragen. Hij wordt nooit moe, hij vindt geen vraag te dom en hij heeft altijd tijd voor u.

Zo'n buurman bestaat natuurlijk niet. Maar wat er het dichtst bij in de buurt komt, zit nu in uw telefoon. U opent een app, u stelt uw vraag en u krijgt antwoord. Dat is alles wat AI voor u doet.

Welke app neemt u?

Er zijn meerdere apps die dit kunnen. Drie apps worden veel gebruikt:

- Claude: vriendelijke toon, geduldig in de uitleg
- ChatGPT: bekend en veel gebruikt
- Gemini: van Google, werkt goed met foto's

U vindt ze in de Play Store (op een Android-telefoon, een gekleurd driehoekje) of in de App Store (op een iPhone, het blauwe icoontje met de witte A). U kunt de apps gratis gebruiken. Voor veel gebruik vragen ze soms een bedrag per maand, maar voor wat u in dit boekje gaat doen, is de gratis versie ruim voldoende.

Begin met één app

Probeer niet alle drie tegelijk. Kies er één en leer die goed kennen. Een nieuwe app uitproberen is als instappen in een nieuwe auto. U weet wel hoe rijden werkt, maar de knoppen zitten net even anders. Eén app goed kennen is meer waard dan drie apps half kennen.

HOOFDSTUK 2

De app op uw telefoon zetten

Voordat u een foto kunt maken en een vraag kunt stellen, moet de app eerst op uw telefoon staan. Dat klinkt als een hele toer, maar het valt reuze mee. Tijdens de workshop doen we het samen, zodat u het niet in uw eentje hoeft uit te zoeken.

Ik zet het hier toch op papier, zodat u het thuis nog eens rustig kunt nalezen. Dit eerste stukje is voor de meeste mensen het lastigste. Niet omdat het moeilijk is, maar omdat het nieuw is. Heeft u het één keer gedaan, dan hoeft het nooit meer.

Op uw telefoon staat een winkel waar de apps vandaan komen. Op een iPhone heet die de App Store, een blauw vierkantje met een witte A. Op een Android-telefoon, zoals een Samsung, heet die de Play Store, een gekleurd driehoekje. U tikt daarop. Bovenin ziet u een balkje met een vergrootglas. Daar typt of zegt u de naam van de app, bijvoorbeeld Claude. De telefoon zoekt hem voor u op.

Naast de app staat een knop met het woord Installeren of Download. Daar tikt u op. De telefoon vraagt misschien om uw vingerafdruk, uw gezicht of een code, om zeker te weten dat u het echt zelf bent. Dat hoort erbij. Even wachten, en de app staat tussen uw andere apps op het scherm.

De eerste keer dat u de app opent, vraagt hij u om u aan te melden. U vult een e-mailadres in. Vaak stuurt de app u dan een mail met een code of een link, waarmee u laat zien dat het mailadres echt van u is. Heeft u al een account bij Google of Apple, dan kunt u ook op de knop Doorgaan met Google of Doorgaan met Apple tikken. Moet u een wachtwoord kiezen, schrijf het dan meteen op een briefje en bewaar dat op een vaste plek in huis. Tijdens de workshop help ik u hier stap voor stap doorheen.

En dan bent u klaar voor de start. Vanaf hier werkt alles zoals in de rest van dit boekje staat: foto maken, vraag stellen, antwoord lezen. Dit hoofdstuk hoeft u maar één keer te doorlopen. Daarna mag u het rustig vergeten.

HOOFDSTUK 3

De grote truc

Als u maar één ding uit dit boekje meeneemt, laat het dan dit hoofdstuk zijn. Alle andere hoofdstukken bouwen erop voort. Dus we nemen het rustig.

De truc is: een foto maken en daarna een vraag stellen. Twee handelingen, meer is het niet. Maar in die twee handelingen zit een wereld aan mogelijkheden.

Zo gaat het in drie stappen

1	2	3
Tik op het camera-icoontje	**Houd uw telefoon bij het apparaat**	**Tik op de grote ronde knop**

U opent uw AI-app. Onderaan het scherm ziet u een klein icoontje van een fototoestel, of een plusje waaronder de camera zit. Daar tikt u op. U houdt uw telefoon bij het ding waar u meer over wilt weten: een knop van de wasmachine, een potje, een brief. U tikt op de grote ronde knop en de foto is gemaakt.

Daarna typt u uw vraag. Of, nog makkelijker, u zegt uw vraag hardop. Daarvoor is een icoontje van een microfoontje. U tikt erop, u zegt uw vraag en uw telefoon zet het om in tekst.

Praten gaat sneller dan typen

Wij van een bepaalde leeftijd zijn niet opgegroeid met die kleine toetsenbordjes. Mijn schoonmoeder probeerde eerst alles te typen. Sinds ze haar vraag gewoon hardop zegt, gaat het tien keer zo snel. U hoeft niets bijzonders te doen. U praat zoals u tegen mij zou praten.

Hoe ziet zo'n gesprek eruit?

Op uw scherm staan uw vragen in een gekleurd blokje aan de rechterkant. De antwoorden van de app staan aan de linkerkant. U kunt blijven doorvragen, net als bij een echt gesprek.

Voorbeeld van een gesprek in de app	
	U Wat is dit voor knop?
App Dat is de aan-uitknop van uw apparaat. Houd hem twee seconden ingedrukt om het apparaat aan te zetten. Het lampje gaat dan branden.	
	U En het rode lampje ernaast?
App Dat lampje geeft aan dat het apparaat aanstaat. Als het knippert, is er iets aan de hand. Maak er gerust een foto van, dan kijk ik met u mee.	

HOOFDSTUK 4

De wasmachine

De wasmachine. Voor veel mensen het apparaat met de meeste twijfel. Welk programma kies ik voor witte handdoeken? Mag een wollen trui op dertig graden? En wat is in vredesnaam een eco-programma?

Ik kan het u vertellen, maar ik weet niet welke wasmachine u heeft. Daarom werkt dit hoofdstuk anders dan een gewoon handboekje. U maakt een foto van het bedieningspaneel van uw eigen machine en u krijgt uitleg die klopt voor uw machine. Niet voor die van de buurvrouw, maar voor de uwe.

Mijn vrouw deed jarenlang alles op één programma. Dat was de knop waarvan ze wist dat hij werkte, en daar bleef ze bij. Dat ging prima, maar het kostte veel stroom en de handdoeken werden nooit echt zacht. Toen we het aan een AI-app vroegen, bleek er een programma op haar machine te zitten waar ze nog nooit van had gehoord. Dat is sindsdien haar favoriet.

Zo werkt het

U maakt een foto van het bedieningspaneel: de ronde knop met alle programma's, en het schermpje als uw machine dat heeft. Daarna vertelt u de app wat u wilt wassen. De rest wijst zich vanzelf.

Wat u kunt vragen

- “Ik heb een witte handdoek en een blauw T-shirt. Mag dat samen?”
- “Mijn wollen trui is heel duur. Welk programma is het veiligst?”
- “Wat is een eco-programma en moet ik dat gebruiken?”
- “Mijn gordijnen moeten gewassen worden. Welk programma?”
- “De was komt nog vochtig uit de machine. Wat doe ik fout?”
- “Welke knop verandert de temperatuur op deze machine?”

Een tip uit ervaring

Mijn vrouw heeft één keer een foto gemaakt van het bedieningspaneel. Die bewaart ze in haar telefoon. Bij elke wasbeurt opent ze die foto in de AI-app en stelt ze haar vraag. Zo hoeft ze niet elke keer met haar telefoon voor de machine te staan.

Eén ding om op te letten

Een AI-app weet hoe wasprogramma's in het algemeen werken. Maar uw machine kan een eigen kuur hebben. Zegt de app iets wat u toch raar vindt, kijk dan ook even in het boekje van uw wasmachine. Twee ogen zien meer dan één.

HOOFDSTUK 5

De vaatwasser

Een vaatwasser is een merkwaardig apparaat. U vult hem met vieze borden, u drukt op een knop, en een uur later komt alles schoon weer tevoorschijn. Wat er tussendoor gebeurt, weet niemand. Totdat er iets misgaat.

Het werkt precies zoals bij de wasmachine. Foto maken, vraag stellen, antwoord krijgen. Omdat het bij de vaatwasser om andere vragen gaat, volgen hier een paar voorbeelden die echt voorkomen.

Een uitgewerkt voorbeeld

Stel, er brandt ineens een rood lampje op uw vaatwasser dat u nog nooit hebt gezien. Vroeger ging u dan in het boekje zoeken, als u het nog kon vinden. Nu maakt u een foto van het bedieningspaneel met het rode lampje, en u vraagt: “Er brandt een rood lampje. Wat betekent dat?”

De app antwoordt bijvoorbeeld: “Dat is het zoutlampje. Uw vaatwasser geeft aan dat het zoutreservoir bijgevuld moet worden. Het reservoir zit meestal onderin, naast de onderste sproeiarm. Schroef het dopje los, vul het met onthardingszout uit de supermarkt en draai het dopje weer dicht.”

Geen handleiding zoeken, de kinderen niet bellen, geen monteur erbij. In twee minuten weet u wat u moet doen.

Wat u kunt vragen

- “Mijn vaatwasser is maar half vol. Welk programma is goed?”
- “Welk programma is het snelst klaar?”
- “Heb ik glansspoelmiddel nodig en hoe vaak vul ik het bij?”
- “De glazen komen er dof uit. Wat doe ik verkeerd?”
- “Mag een houten plank in de vaatwasser?”

HOOFDSTUK 6

Magnetron en oven

Een bord stamppot opwarmen. Een kop koude koffie weer warm maken. Een diepvriespizza in de oven. Allemaal simpele dingen, totdat u voor het apparaat staat en niet meer weet welke stand u nodig hebt.

Laatst stond mijn buurman met een doos diepvriespizza in zijn hand. Op de doos stond: tien minuten op 200 graden. Hij had een oven met zes knoppen en wist niet welke stand 200 graden was. We hebben een foto gemaakt en een vraag gesteld, en binnen een halve minuut wist hij het. Tien minuten later aten we samen pizza.

Iets om op te letten

Een AI-app kent uw oven niet precies. De tijd die de app noemt, kan iets anders zijn dan wat u nodig hebt. Begin daarom altijd met iets minder tijd. U kunt altijd een minuutje bij doen, maar verbrande pizza krijgt u niet terug.

Wat u kunt vragen

- “Hoe lang moet een bord stamppot in de magnetron?”
- “Welke stand op deze magnetron is voor opwarmen?”
- “Op de pizzadoos staat 200 graden. Welke knop op deze oven?”
- “Mag aluminiumfolie in de magnetron?”
- “Mijn magnetron draait, maar het eten wordt niet warm. Wat kan het zijn?”

Nooit metaal in de magnetron

Aluminiumfolie, bestek, vorken en lepels horen niet in de magnetron. Ze geven vonken en kunnen het apparaat kapotmaken of brand veroorzaken. Twijfelt u, vraag het dan eerst aan de AI-app of kijk in de handleiding.

HOOFDSTUK 7

De thermostaat

Vroeger zat er een ronde draaiknop aan de muur waarmee u de verwarming hoger of lager zette. Eén beweging, klaar. Nu hangt er vaak een kastje met een scherm, knoppen en soms zelfs een verbinding met internet. Snapt u er weinig van? Dan bent u niet de enige.

Het lastige van moderne thermostaten is dat elk merk anders werkt. Een uitleg in een boekje als dit zou voor de helft van de mensen niet kloppen. Daarom: foto maken, vraag stellen, antwoord op maat.

De tijdklok bespaart u geld

Zet u de verwarming 's nachts en als u niet thuis bent wat lager, dan scheelt dat flink op uw energierekening. De AI-app legt u uit hoe u dat instelt op uw eigen thermostaat. Vraag het gewoon.

Wat u kunt vragen

- “Hoe zet ik op deze thermostaat de temperatuur hoger?”
- “Hoe stel ik in dat de verwarming 's nachts naar 16 graden gaat?”
- “We gaan een week op vakantie. Hoe zet ik de vakantiestand aan?”
- “Mijn ketel maakt een vreemd geluid. Wat kan dat zijn?”
- “Ik begrijp dit menu niet. Kunt u me stap voor stap helpen?”

Pak het rustig aan

Een thermostaat instellen hoeft niet in één keer. U kunt ook vragen: “Help mij stap voor stap door het menu.” De app wacht dan op u. U doet één stap, kijkt naar het scherm van de thermostaat, vertelt waar u bent en gaat verder. Geen haast.

HOOFDSTUK 8

De televisie

Mijn schoonvader had een afstandsbediening met tweeënveertig knoppen. Ik heb ze geteld. Hij gebruikte er drie. En hij was bang om per ongeluk iets te veranderen, waardoor zijn televisie het niet meer zou doen.

Juist hiervoor is een AI-app heel handig. U maakt een foto van de afstandsbediening of van het scherm van de televisie. U vertelt wat u wilt doen, en u krijgt te horen welke knop u nodig hebt.

En het mooiste: drukt u per ongeluk op de verkeerde knop, dan vraagt u de app hoe u het terugzet. Van een verkeerde knop gaat een televisie niet kapot. U komt er altijd weer uit.

Wat u kunt vragen

- “Ik wil naar Netflix. Welke knop op deze afstandsbediening?”
- “Mijn televisie heeft geen geluid. Wat kan ik doen?”
- “Hoe zet ik Nederlandse ondertiteling aan?”
- “Welke knop gaat terug naar de vorige zender?”
- “Het beeld is opeens helemaal blauw. Hoe zet ik dat terug?”
- “Mijn afstandsbediening doet het niet. Wat kan ik proberen?”

Echt iets verkeerd gedaan?

Bijna elke televisie kunt u terugzetten naar de fabrieksinstellingen. Vraag de AI-app: “Hoe zet ik deze televisie terug naar de fabrieksinstellingen?” Dan staat alles weer zoals toen hij nieuw uit de doos kwam. Daarna stelt u de zenders opnieuw in. Ook daarbij helpt de app.

HOOFDSTUK 9

Onbekende flessen en potjes

Iedereen kent het. Een schuurtje of keukenkastje met flessen en potjes waar het etiket van af is gevallen, of waarop het etiket niet meer te lezen is. Vroeger had u twee keuzes: weggooien of opzij zetten voor later. En later werd meestal nooit.

Met een AI-app heeft u een derde keuze. U maakt een foto. De app kijkt naar de vorm van de fles, de kleur van de inhoud, een stukje etiket dat nog leesbaar is of een waarschuwingssticker. Vaak kan de app dan zeggen wat er waarschijnlijk in zit en of het veilig is.

Dit is altijd een vermoeden

Een AI-app weet niet zeker wat er in een onbekende fles zit. Hij doet een goede gok op basis van wat hij ziet. Maar bij schoonmaakmiddelen en andere chemische stoffen kan een verkeerde gok ernstige gevolgen hebben. Behandel een onbekende fles daarom altijd alsof hij gevaarlijk kan zijn, ook als de app zegt dat het waarschijnlijk gewoon afwasmiddel is.

Wat u kunt vragen

- “Ik vond deze fles in de schuur. Wat zou het kunnen zijn?”
- “Is dit middel gevaarlijk om aan te raken?”
- “Mag dit door de gootsteen of in de vuilnisbak?”
- “Het etiket is weg, maar zo zag het potje eruit. Wat is dit?”

Bij vergiftiging of nood

Heeft iemand iets binnengekregen wat niet hoort, zoals een slok uit een verkeerde fles of het verkeerde medicijn? Bel dan meteen de huisarts. Buiten kantooruren belt u de huisartsenpost. Zij weten wat u moet doen en overleggen als dat nodig is zelf met het Nationaal Vergiftigingen Informatie Centrum. Dat centrum is er alleen voor artsen en apothekers, niet voor het publiek.

Is het levensbedreigend, raakt iemand buiten bewustzijn of krijgt hij geen lucht, bel dan zonder aarzelen 112. Een AI-app vervangt geen dokter en geen hulpdienst. Eén keer te vaak bellen is altijd beter dan één keer te weinig.

HOOFDSTUK 10

Bijsluiters van medicijnen

Een bijsluiter is een eigenaardig stuk papier. Hij is bedoeld om u te informeren, maar hij is geschreven in een taal waar bijna niemand iets mee kan. “Contra-indicaties bij gelijktijdig gebruik van cumarinederivaten.” Wat moet u daarmee?

Een AI-app kan zo'n bijsluiter lezen en uitleggen in begrijpelijk Nederlands. U maakt een foto van het stuk waar u over twijfelt en vraagt: “Kunt u dit in gewone taal uitleggen?” U krijgt een antwoord dat u wel begrijpt.

Vraag gericht door

U hoeft niet de hele bijsluiter te laten lezen. Vraag wat u wilt weten, bijvoorbeeld:

- “Op welke bijwerkingen moet ik letten?”
- “Mag ik dit medicijn samen met bloedverdunners gebruiken?”
- “Hoeveel mag ik per dag innemen, en wanneer?”
- “Mag ik autorijden als ik dit gebruik?”
- “Mag ik alcohol drinken als ik dit slik?”

De huisarts of apotheker blijft de eerste

Een AI-app geeft uitleg. Maar twijfelt u, of gaat het om uw eigen situatie, bel dan uw huisarts of apotheker. De apotheker weet welke andere medicijnen u gebruikt en wat daarbij past. Vaak kan hij u in twee minuten geruststellen of waarschuwen. Schaam u nooit om te bellen.

HOOFDSTUK 11

Brieven van instanties

Brieven van de gemeente, de Belastingdienst, het CAK, de zorgverzekeraar of de woningcorporatie. Vaak vol lange zinnen en moeilijke woorden. Soms denkt u na het lezen: wat willen ze nu eigenlijk van mij?

Een AI-app kan zo'n brief voor u vertalen in gewoon Nederlands. Foto van de brief, vraag stellen, antwoord lezen. En u kunt vragen of u iets moet doen, en vóór wanneer. Dat zijn bij officiële brieven de twee belangrijkste dingen.

Doorvragen werkt het best

Vraag niet alles in één keer. Begin met deze drie vragen:

- “Kunt u deze brief samenvatten in twee zinnen?”
- “Moet ik iets doen? Zo ja, wat en vóór wanneer?”
- “Wat gebeurt er als ik niets doe?”

Met die drie antwoorden weet u binnen vijf minuten waar u staat. Bij een gewone brief kunt u dan zelf verder. Bij een ingewikkelde brief weet u in elk geval of u in actie moet komen, en hoe snel.

Bezwaar maken

Bent u het niet eens met een besluit van de gemeente? Een AI-app kan u helpen een bezwaarschrift op te stellen. U beschrijft uw situatie en zegt dat u bezwaar wilt maken. De app helpt u een nette brief te schrijven. Lees die rustig door voordat u hem opstuurt. Let goed op de termijn: meestal moet uw bezwaar binnen zes weken binnen zijn. Een netjes geschreven bezwaar wordt serieuzer genomen dan een boze brief vol uitroeptekens.

Bij geldzaken: twee keer kijken

Vraagt een brief om een betaling, een overschrijving of uw gegevens? Vertrouw dan nooit blind op de uitleg van een AI-app. Bel zelf de instantie die de brief zou hebben gestuurd. Gebruik het nummer dat u zelf al heeft, of dat op hun officiële website staat. Niet het nummer uit de brief, want daar kan iets mis mee zijn.

HOOFDSTUK 12

Klusjes in huis

Niet voor elk klusje hoeft er een vakman te komen. Een lekkende kraan, een kapot lampje, een losse plint, een schroef die is afgebroken. Vroeger had u een buurman of een handige neef die u even kon uitleggen wat u moest doen. Heeft u die niet, dan kan een AI-app die rol spelen.

U maakt een foto van het probleem en vraagt of u het zelf kunt maken, en hoe. De app legt het stap voor stap uit: welk gereedschap, welke onderdelen en hoe lang het duurt. En vooral: of u het wel of niet zelf moet doen.

Wat u kunt vragen

- “Mijn kraan lekt onder de wasbak. Kan ik dat zelf maken?”
- “Welke schroevendraaier heb ik nodig voor deze schroef?”
- “Welke verf gebruik ik voor dit kozijn?”
- “De afvoer in de keuken is verstopt. Wat probeer ik eerst?”
- “Hoe maak ik dit gat in de muur netjes dicht?”

Gas en elektriciteit: altijd een vakman

Werk nooit zelf aan gasleidingen, open de meterkast niet voor reparaties en vervang geen stopcontact als u niet zeker weet hoe dat moet. Een verkeerd aangesloten draad kan brand veroorzaken of u een schok geven. Twijfelt u, bel dan een erkende installateur. Een paar tientjes voor een vakman is goedkoper dan een ongeluk.

Weet u het niet zeker? Vraag het eerlijk

Stel een vraag als: “Is dit klusje veilig om zelf te doen, of moet ik een vakman bellen?” Een goede AI-app geeft u een eerlijk antwoord. Soms zegt hij zelfs uit zichzelf dat u een vakman moet bellen. Luister daar dan ook naar.

HOOFDSTUK 13

Veilig blijven op internet

Iedereen krijgt ze wel eens: een mailtje dat eruitziet alsof het van de bank komt. Een sms'je dat een pakketje niet bezorgd kon worden. Een telefoontje van iemand die zegt dat hij van de politie is en dat uw geld in gevaar is. Oudere mensen worden er vaker mee lastiggevallen dan jongeren.

Oplichters weten dat veel oudere mensen vriendelijk zijn en anderen snel vertrouwen. Daar maken ze misbruik van. Weet u niet zeker of een bericht echt is, dan is een AI-app een uitstekende tweede mening.

Zo laat u een bericht controleren

U krijgt een verdacht bericht. Voordat u ergens op klikt, maakt u een schermafbeelding van het bericht. Op de meeste telefoons drukt u daarvoor tegelijk op de aan-uitknop en de knop om het geluid zachter te zetten. Vraag de app gerust hoe het op uw telefoon werkt. Daarna stuurt u de schermafbeelding naar de AI-app met de vraag: “Is dit een echt bericht, of is het oplichting?”

Wat u kunt vragen

- “Is deze mail van de bank echt, of probeert iemand mij op te lichten?”
- “Iemand belt en zegt dat hij van de politie is. Hoe weet ik of dat klopt?”
- “Mijn pakketje kon niet bezorgd worden. Klopt dit sms'je?”
- “Op deze website moet ik inloggen. Kan ik die vertrouwen?”
- “Iemand stuurt me een vriendschapsverzoek. Waar moet ik op letten?”

Drie regels die altijd gelden

Eén. Een echte bank vraagt nooit om uw pincode of wachtwoord. Niet via de mail, niet via een sms en niet aan de telefoon. Niemand, nooit.

Twee. Twijfelt u? Hang op en bel zelf terug. Niet op het nummer dat zij u geven, maar op het nummer op uw bankpas of op de officiële website.

Drie. Haast is een alarmsignaal. Echte instanties geven u de tijd. Wie u onder druk zet om nu meteen iets te doen, is bijna altijd een oplichter.

U mag iemand erbij halen

Twijfelt u, en wilt u niemand lastigvallen? Onthoud dan dit: oplichters rekenen er juist op dat u alleen blijft met uw twijfel. Door iemand te bellen, uw kind, uw buurman of de wijkagent, wint u altijd. Een echt bericht is na een half uur nog steeds echt. Een oplichter is dan al door naar zijn volgende slachtoffer.

HOOFDSTUK 14

Wanneer u AI beter niet gebruikt

Tot nu toe heb ik vooral verteld wat AI allemaal kan. Maar bij een eerlijk verhaal hoort ook wat het niet kan, of niet zou moeten doen. Een AI-app is een handig hulpmiddel. Maar in de volgende gevallen wint een mens van vlees en bloed het altijd.

Bij medische klachten

Voelt u zich niet goed? Heeft u pijn die u niet kent, of wordt u duizelig? Bel uw huisarts. Een AI-app kan algemene informatie geven, maar hij ziet u niet, hij kent uw geschiedenis niet en hij kan u niet onderzoeken. Bij medische zaken gaat de huisarts voor.

Bij grote geldzaken

Erfenissen, beleggingen, pensioenen, een aankoop van duizenden euro's. Een AI-app kan uitleggen wat dingen betekenen, maar voor zulke grote beslissingen vraagt u een echt mens. Een notaris, een financieel adviseur of uw bank.

Bij juridische geschillen

Een conflict met de verhuurder, een rechtszaak, een scheiding. De AI-app weet in het algemeen wat de wet zegt, maar uw eigen situatie vraagt om een advocaat of een rechtsbijstandsverzekering. Veel mensen hebben zo'n verzekering zonder het te weten. Kijk het eens na. Ook het Juridisch Loket kan u gratis advies geven.

Bij nood

Bel 112. Geen vragen, geen tussenstappen, gewoon 112. Een AI-app stuurt geen ambulance.

Het gulden midden

Voor de meeste alledaagse dingen is AI fantastisch. Voor de grote beslissingen en echte noodgevallen is een mens onmisbaar. Kies verstandig. U weet zelf het best wanneer iets klein is en wanneer het groot is.

HOOFDSTUK 15

Tot slot

Als ik u één ding wil meegeven, dan is het dit: u kunt niets kapotmaken door iets te proberen. Dat zei ik ook altijd tegen mijn leerlingen. Veel mensen, zeker oudere mensen, zijn bang om iets verkeerd te doen met technologie. Ze denken dat de telefoon stukgaat, of dat er ineens duizend euro van hun rekening verdwijnt.

Maakt u zich daar geen zorgen over. Een AI-app op uw telefoon is veilig als u één regel volgt: geef nooit uw pincode of wachtwoorden. Verder mag u alle knoppen rustig uitproberen.

Begin klein. Maak één foto van uw wasmachine. Stel één vraag. Voor u het weet, gebruikt u het zonder erbij na te denken, net zoals u nu de magnetron gebruikt.

U hoeft de kinderen niet meer te bellen voor elk klein vraagje. Veel plezier ermee, en succes.

Wilt u daarna verder? In deel 2, “Werken met Claude”, leert u stap voor stap meer doen met AI: brieven en overzichten maken, werken op de laptop en nog veel meer.

De Stem van Zuid

Over de schrijver

Hij werkte vierentwintig jaar in het praktijkonderwijs. In cluster 4 stond hij voor klassen met leerlingen die om uiteenlopende redenen niet goed uit de voeten konden in het gewone onderwijs. Niet door gebrek aan verstand, verre van. Maar omdat uitleg uit een boek of op het schoolbord bij hen anders binnenkwam.

Wat in die jaren werkte: voordoen, zelf laten doen, naast iemand gaan zitten. De taal van de straat in plaats van de woorden uit het boek. En vooral het geduld om iets tien keer uit te leggen alsof het de eerste keer was.

Op die manier van lesgeven is dit boekje gebouwd. Want wie op latere leeftijd met technologie aan de slag wil, heeft hetzelfde nodig als zijn oud-leerlingen: niet horen hoe iets werkt, maar zien dat het werkt. En het dan rustig zelf doen.

Onder de naam De Stem van Zuid maakt hij vanuit Rotterdam praktische boekjes die digitale vaardigheden voor iedereen bereikbaar maken. Dit is deel 1 van de reeks.

Uw telefoon kan veel meer dan u denkt.

Een slimme app op uw telefoon helpt u met de dingen van elke dag. U maakt een foto van de wasmachine, de thermostaat of een brief van een instantie, u stelt uw vraag en u krijgt uitleg in gewone taal.

De schrijver stond 24 jaar voor de klas in het speciaal onderwijs. Hij legt niet uit hoe het in theorie werkt, maar doet het stap voor stap voor. Met voorbeelden uit het gewone leven, en met duidelijke tips om veilig te blijven.

Wat u in dit boekje leert

Hoe u een AI-app op uw telefoon zet, hoe de handige truc met foto en vraag werkt, hoe u hulp krijgt bij apparaten, bijsluiters en brieven, hoe u oplichters herkent en wanneer u AI beter niet gebruikt.

In deze reeks

Deel 1 · Voor beginners	**Met AI in en om het huis ← dit boekje**
Deel 2 · Voor gevorderden	Werken met Claude

Gratis te delen, printen en gebruiken, maar niet te verkopen.

Geschreven door De Stem van Zuid

24 jaar leraar in het speciaal onderwijs